

AKADEMISKA NÁLAREYGAÐ

Eg má nokk eta eitt sindur av turrísi áðrenn eg fari heimanífrá, so at eg havi ís í maganum, tá eg fari til próvtøkuna í morgin

MEINAR DAHL-OLSEN, 19 ÁR

19 ára gamli Meinar Dahl-Olsen, (h.m.) vendir matematisku loysnunum saman við floksfelaganum Hanusi á Fjaldrafløtti

Mynd: Dánjal Højgaard

mitt í býnum, sigur Lilja, sum longu hevur vent sær til trý studentarheim um at leiga íbúð. Teirra millum Oyra-sundskollegið sjálvandi.

Fyri 19 ára gomlu Lilju stendur heimurin opin og í so ungum aldri er ringt at spáa um framtíðina. Um Føroyar hava eitt pláss í hennara framtíð, torir hon ikki at lova.

– Tað er ringt at siga frammundan. Trívist eg væl niðri kann tað væl vera, at eg verið búgvandi har. Tað valdast eisini um maka og familju, og arbeiðsmøguleikarnir í Danmark er eisini betri enn í Føroyum. Eg farið so ikki heimaftur fyri einhvønn prís, sigur hon og vísir á, at bústaðarmøguleikarnir í Føroyum eru ein stór forðing.

– Bústaðarmarknaðurin í Føroyum er rotin. Her eru ikki møguleikar hjá ungum

nýútbúnum føroyingum at keypa sær ella at leiga eina íbúð. At koma heimaftur við útbúgving og aftur at búgva í kjallaran hjá mammu verður sum at skrúva tíðina 10 ár aftur, heldur Lilja fyri uppgevand.

Fosturlandsalskur og takkarskuld

Á gáttini til ein nýggjan kapitl í lívinum gera dreingirnir á støddfrøðiligu deild í Hoydølum roknistykki upp, nú fráflyting og heilafliggjan hanga sum myrk skýggj yvir landinum.

Føroyar draga. Men hetta er ein líkning við nógvum ókendum.

– Tað veldst alt um arbeiðsmøguleikarnar. Alt stendur opið, men fyrr ella seinni so vænti eg, at eg komi heimaftur. Eg havi sagt við

gamla, at eg skal hava jørðina hjá honum áðrenn hann fer, sigur Einar, og fortelur um familjuyjørðina í Kvívík, har tey plaga at hava einar 14 seyðir gangandi.

– Mær hevur altíð dámt so væl at ganga á fjall og at fletta. Hatta hevur altíð sagt mær nakað. Men í dag er tað er eisini so skjótt at ferðast ímillum lond. Heimurin er so lítill.

Hjá Meinari, sum ætlar at lesa til tannlækna, eru arbeiðsmøguleikarnir eisini avgerandi.

– Tað eru konufólk og starvsmøguleikarnir, sum kunnu koma at vera avgerandi. Møguleikarnir at fáa arbeiði sum tannlækni í Føroyum eru góðir og tað telur eisini við, tá eg velji útbúgving. Eg elski Føroyar og fólk her, men arbeiðsmøguleik-

arnir verða avgerðandi. Men eg veit, at hetta er landið, har eg fari at búgva, tá eg verið gamal, sigur hann avgjórður.

Einar kennir seg onkursvegna í takkaskuld til føroyska samfelagið, nú hann og vinmaðurin Meinar í næstum fáa studentahúgvuna á høvdið og gera seg til reiðar at flyta av landinum.

– Eitt ella annað staðføli eg tað sum, at eg skyldi at koma heimaftur, ja. Eg havi fingið eina ókeypis útbúgving og við at arbeiða her kann eg betala tað aftur, sigur hann og endurgevur ein amerikanskan forseta:

– Tú eigur ikki bara at spyrja hvat landið kann gera fyri teg, men eisini hvat tú kanst gera fyri landið.

– Jú, eg havi eisini hugsað eitt sindur um hattar, sigur Meinar uppi og hyggur upp á vinmannin.

– Ikki tí, at eg beinleiðis haldi, at eg skyldi Føroyum nakað. Men eg vil helst búgva her og á tann hátt gevi eg eisini nakað aftur.

Heima í Dalakróki 12 hyggur Liljan út gjøgnum stovuvindeyggað. Fólk ganga oman og niðan. Nógva hava frí og Havnin breiðir seg út í sínunum fulla skráð í góðveðrinum.

Pollamjørkin, sum lá niðri í býnum, er horvin.

– Sjálvandi farið eg at sakna hetta. Tað er ringt at siga, hvussu tað verður, men tá eg verið eldri fari eg kanska at sakna ta friðarlíga umhvørvið og tað vøkru náttúruna. Her er er barnavinarligt. Eg havi ikki hugsað so nógva um tað. Men seinni. Kanska.

Krøvini veksa og Danmark dregur

Krøvini fyri at sleppa inn á tær hægru útbúgvingarnar veksa støðugt. Danmark dregur, serliga Keypmannahavn

Hetta er høvuðsmynstrið, nú ein nýggur árgangur av føroyskum miðnáms-skúlanæmingum eru um at gera seg lidnar, og fleiri velja at fara undir hægri útbúgving. Umleið 590 fólk fara í hesum døgum til endaliga próvtøku á gymnasialu miðnáms-skúlanum í Føroyum, upplýsir Mentamálaráðið.

Sambært tølum, sum stuðulsstovnurin Studni kunngjórði fyrr í ár hevur talið á føroyingum á hægri lærustovnum verið støðugt vaksandi tey seinastu árin.

Byrja fyrr

– Rákið tykist at vera, at eitt sindur fleiri enn fyrr fara undir hægri lesnað beint eftir miðnáms-skúlan, eg giti at talið man liggja um 10-20%. Tað kann hava samband við, at tað hevur verið eitt politisk ynski, at tey ungu byrja fyrr, og tað tykist sum at fleiri fara undir framhaldslestur í Danmark, har tey fáa bonusstig, um tey byrja innan tvey ár eftir miðnáms-skúlan. Eisini kann arbeiðsloysið hava ein týðning, sigur Holger Arnbjerg á Altjóða Skrivstovuni, sum upplýsir, at meðalaldurin á teimum lesandi sum heild er lækkadur.

Samstundis vísa tøluni, at kappingin um tey vælumtøktu lestrarplássini harðnar. Skalt tú t.d. lesa medisín, altjóða politikk, retorikk, sálarfrøði á Universitetinum í Keypmannahavn, skal tú hava mint 10 í meðal.

Hástatus-fakini draga og tey flestu vilja til Keypmannahavnar. Og í so máta tykjast føroyingarnir ikki at vera stórt øðrvísi enn onnur, sigur Holger Arnbjerg.

Hægri krøv

– Karakterkrøvini til tær vælumtøktu útbúgvingarnar uttanlands eru í høvuðsheitum hækkaði nakað tey seinastu árin. Fleiri lestrarstøð í Danmark hava fingið karakterkrøv væl omanfyri 9 í meðal og hetta er eisini alment galdandi fyri lærustovnar í Onglandi, sigur Holger Arnbjerg.

Tað, sum nógva hinvegin ikki gáa um er, at bróðurparturin útbúgvingunum, sum verða bodnar út í Danmark hava eingi karakterkrøv. Velur tú t.d. at lesa mál í Sønderborg, sosiologi í Esbjerg ella samskiftisvísund í Kolding, er tað nóg mikið, at tú hevur eitt miðnámsprógv. Og soleiðis er tað so nógva aðrastaðni eisini.

– Sum dømi kann eg nevna at av teimum tilsamans 89 útbúgvingunum, sum Aalborg Universitet bjóðaði út í fjør, vóru bert fyra útbúgvingar við karakteravmarkingum. Til allar hinar 85 útbúgvingarnar var tað nóg mikið, at tú hevði eitt miðnáms-skúlaprógv. So tað er vert at leggja sær í geyma, at summastaðni er lættari at koma inn ella aðrastaðni. Hettar er galdandi bæði fyri Danmark og onnur lond, sigur Holger Arnbjerg.

22 ára gamli Einar Kallsberg leitar eftir teimum røttu prógvunum fyri matematisku líkingunum. Próvtøkan í morgin er munnlig, so tað ræður um at duga tað mesta uttanat

Mynd: Dánjal Højgaard

Hvat lesa vit?

Sambært Studna vóru hetta 10 tær best umtøktu útbúgvingarnar millum føroyingar, sum lósu hægri lestur uttanlands í 2011/2012:

1. Námsfrøði.....	91
2. Lækni.....	84
3. Jura.....	83
4. Ha, bach.....	70
5. Sjúkrarøktarfrøði.....	63
6. Sálarfrøði.....	51
7. Sosialráðgevi.....	44
8. Byggitøkni.....	43
9. Lærari.....	40
10. Sivilverkfrøði.....	38

Tøluni hjá Studna yvir lesandi føroyingar uttanlands eru gjørd við støði í talinum á teimum, ið hava fingið ferðastuðul frá Studna.